

CULTURA, ENTRE EL CAOS I LA PLANIFICACIÓ

Rafael Gil

Encara que puga resultar una apreciació una mica desmesurada, hem de començar afirmant que el món de la cultura es basa en el caos. I això segurament es justifica perquè la cultura i la creativitat són dos aspectes punyents i incontrolats de la societat contemporània.

Ara bé, convé ampliar la consideració del fet cultural. I, en aquest sentit, s'entén per planificació cultural el procés orgànic que manipula el flux cultural d'idees. És, doncs, una ecologia, un ecosistema de milers d'idees. Planificar cultura és un caos, és, sens dubte, complex i, consegüentment, pot oferir un mapa urbà complicat, sobretot perquè és un arc de Sant Martí de diferents interessos. Per això, cal pensar que desmantellar una cosa ens ajuda a entendre-la millor.

Però potser convé fer-ne una revisió per poder apreciar més nítidament com s'ha anat gestant la planificació cultural des de mitjan segle XX. En la dècada de 1950-1960 es parlava d'art, d'estètica, de la cultura com a valor educatiu i civilitzador. És a dir, prevalia la consideració de l'art per l'art. Va ser l'època de les arts preelectròniques, del teatre, de la dansa, de l'escultura, de la pintura... Una època en la qual art i artistes estaven al marge d'aspectes econòmics urbans. Un moment en el qual encara no s'havien inventat termes com "economia cultural".

La dècada de 1960-1970 es va caracteritzar per la descentralització i la democratització. Alguns països com el Regne Unit, França o els Països Baixos van orientar les seues polítiques culturals cap a la defensa de les preocupacions socials de l'esquerra (gais i lesbianes, feminisme, joventut, sectors desfavorits...) i van començar a protegir el medi ambient.

En la dècada següent va començar a imperar l'art de l'economia. En molts països l'impacte de la reestructuració econòmica va impulsar un tomb a la dreta. Es va centrar l'atenció en l'ocupació i en com atreure el turisme. És a dir, es va iniciar la consideració de la cultura com un factor d'inversió, com a eina al servei del desenvolupament econòmic. Es van començar a cons-

«LA POLÍTICA CULTURAL HA D'APARÈIXER AL COSTAT DEL DESENVOLUPAMENT GENERAL ECONÒMIC, SOCIAL I HUMÀ»

truir grans atraccions d'aspecte espectacular com a solució a problemes urbans: gran museu, gran teatre, sala de concerts, construccions a gran escala...

Entre 1980 i 1990 vam assistir a una regeneració urbana. És a dir, l'art va quedar vinculat a la regeneració urbana i, doncs, a la crea-

ció d'indústries culturals, especialment, en els centres urbans. Va començar, per tant, a cobrar importància la cultura com a motor de regeneració econòmica. Es va detectar, a més, el potencial de la cultura com a estímul per a la creació d'ocupació i riquesa. Es va ampliar la definició de cultura: art, folklore, música electrònica...

L'última dècada s'ha caracteritzat per la imposició de models de planificació cultural. La cultura crea ocupació: a Europa dos milions de persones treballen en el disseny cultural. A més, els serveis públics en cultura es planifiquen com una indústria. La cultura, per tant, es redueix a fer el paper de motor de desenvolupament econòmic. La planificació cultural, doncs, ha de formar part de totes les transformacions urbanes, és a dir, la política cultural ha d'aparèixer al costat del desenvolupament general econòmic, social i humà.

No obstant això, la planificació cultural pot atendre dos vessants: el vessant vertical, en què tot es divideix en unitats, serveis inconnexos i on la cultura apareix com un element més. O la planificació horitzontal, que integra i vincula cultura, serveis socials, compromís cívic i desenvolupament econòmic. La planificació horitzontal implica una comprensió àmplia del principi de cultura; com a espai públic, atén a les festivitats locals, entén el factor economicista com a empresa cultural i hi cobren pes específic els productes audiovisuals.

Avui dia, però, solament s'entén la gestió cultural des d'un enfocament integrador del desenvolupament creatiu, en què ciència, educació, tecnologia i la societat mateixa s'entrecreuen, conflueixen i es distingeixen. En l'actualitat, doncs, solament des de la permeabilitat de tots els agents es concep la cultura. ➡

Rafael Gil. Vicerector de Cultura, Universitat de València.